

Postanowienie z dnia 24 lipca 1997 r.
II UZ 47/97

Kasacja nie przysługuje w sprawie o ustalenie, jakie kwoty otrzymywane z tytułu wynagrodzenia przez wozaków w ramach umowy zlecenia podlegają uwzględnieniu przy obliczaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (art. 393 pkt 5 KPC).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski, Stefania Szymańska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 lipca 1997 r. sprawy z powództwa Lasów Państwowych - Nadleśnictwo w L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w N.S. o składki na ubezpieczenie społeczne, na skutek zażalenia wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 3 marca 1997 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

o d d a ł i ć zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

W decyzji z dnia 22 września 1994 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w N.S. zobowiązał Nadleśnictwo w L. do zapłacenia kwoty 128.371.800 zł z odsetkami, jako różnicy między kwotą należnych a zapłaconych składek w okresie od 1 stycznia 1992 r. do 31 maja 1994 r. z tytułu ubezpieczenia osób wykonujących umowy zwózki drewna na rzecz tego Nadleśnictwa. W drugiej decyzji z tej samej daty Oddział ustalił, że Nadleśnictwo zaniżyło kwoty zasiłków chorobowych i świadczeń rehabilitacyjnych wypłaconych tym zleceniobiorcom o kwotę 36.570.200 zł. Na uzasadnienie decyzji organ ubezpieczeń społecznych podał, że podstawa wymiaru składek została zaniżona przez pominięcie części (30%) wynagrodzenia wozaków odpowiadającej kwocie kosztów uzyskania dochodu.

Od powyższych decyzji Nadleśnictwo wniosło odwołania do Sądu Wojewódzkiego, kwestionując przyjęcie za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wozaków całej wypłaconej im należności.

W wyrokach z dnia 20 września 1995 r. [...] Sąd Wojewódzki w Krakowie zmienił obydwie zaskarżone decyzje i zwolnił skarżące Nadleśnictwo z obowiązku "dopłacania" składek na ubezpieczenie społeczne oraz zasiłków chorobowych od pełnych wynagrodzeń wozaków.

Przy ustaleniu wysokości dochodu podlegającego składce, Sąd Wojewódzki posłużył się regulacją zawartą we wspólnym stanowisku Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 12 lipca 1982 r., a także - posiłkowo - wykładnią per analogiam do regulacji pojęcia dochodu z ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku

dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Nr 80, poz. 350 ze zm.).

Od obydwu wyroków rewizje złożył organ ubezpieczeń społecznych i oparł je na zarzutach z art. 368 pkt 1 i 4 KPC.

Po łącznym rozpoznaniu obydwu spraw Sąd Apelacyjny stwierdził, że problem - przy bezspornych okolicznościach faktycznych - sprowadzał się do "ustalenia właściwej regulacji prawnej dostarczającej odpowiedzi na pytanie", czy wysokość składek na ubezpieczenie społeczne wozaków i świadczeń z tego ubezpieczenia ma zależeć tylko od czystego dochodu wozaków, czy też od pełnej kwoty wynagrodzenia wypłacanego im przez Nadleśnictwo. Sąd Apelacyjny zajął stanowisko, że Nadleśnictwo obowiązane jest opłacać składki z tytułu ubezpieczenia społecznego wozaków od pełnych kwot wynagrodzenia, jakie wypłaca się wozakom. Podstawowym motywem orzeczenia było to, że wynagrodzenie wozaków jest jednolite i nie ma żadnego uzasadnienia dla dokonywania potrąceń jakiegokolwiek ich części z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Wozacy nie uzyskują za świadczone usługi dochodu, który byłby podzielony na część stanowiącą wynagrodzenie i część przeznaczoną na wyrównanie kosztów uzyskania tego wynagrodzenia. W konsekwencji Sąd Apelacyjny stwierdził, że podstawa wymiaru składek z tytułu ubezpieczenia społecznego wozaków wykonujących zwózkę drewna na rzecz Nadleśnictwa obejmuje wynagrodzenie za świadczoną pracę oraz koszty rzeczowe, a Sąd I instancji dochodząc do odmiennego wniosku, dokonał nieprawidłowej interpretacji przepisów i błędnie je zastosował. Z tych względów Sąd Apelacyjny wyrokiem z 23 października 1996 r. zmienił wyrok Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 20 września 1995 r. [...] w pkt I oraz wyrok tegoż Sądu z 20 września 1995 r. [...] - w całości i oddalił odwołanie.

W kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego, Lasy Państwowe-Nadleśnictwo L. w L. domagały się uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego i kasacyjnego. Kasacja oparta została na zarzucie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz naruszenia przepisów postępowania (art. 393¹ pkt 1 i 2 KPC). Zdaniem wnoszącego kasację żaden przepis z zakresu ubezpieczeń społecznych nie zobowiązuje do ustalania i obliczania składek na ubezpieczenie społeczne od środków własnych pracownika, używanych czy to w procesie pracy, czy też - jak w tym konkretnym przypadku - przy wykonywaniu usługi. Wręcz przeciwnie, przepisy prawa ustalają, że pracownik używając własnych maszyn i urządzeń na rzecz pracodawcy otrzymuje za to ekwiwalent, a nie wynagrodzenie. Ponadto Sąd Apelacyjny uznał, iż obie sprawy podlegają łącznemu rozpoznaniu, gdyż problem sprowadza się do tego, czy wysokość składek na ubezpieczenie społeczne wozaków i świadczeń z tego ubezpieczenia ma zależeć tylko od czystego dochodu wozaków, czy też od pełnej kwoty wynagrodzenia wypłacanego im przez Nadleśnictwo, mimo iż zaskarżona decyzja ZUS zawiera również inne obciążenia, które Nadleśnictwo L. ma ponieść (odsetki, składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych), a w tym przedmiocie Sąd Apelacyjny nie zajął stanowiska.

Postanowieniem z 3 marca 1997 r. Sąd Apelacyjny odrzucił kasację - z powołaniem się na art. 393 pkt 5 KPC. Wprawdzie Sąd podkreślił, że spór w sprawie dotyczy również stosowania prawa przy obliczaniu podstawy wymiaru składek, to jednak pozostaje to "w zakresie określania podstawy wymiaru", a zatem kasacja jest niedopuszczalna.

W zażaleniu na to postanowienie Lasy Państwowe, Nadleśnictwo L. w L. wniosły o uchylenie postanowienia i "nadanie biegu kasacji", wobec niewłaściwego zastosowania art. 393 pkt 5 KPC przez przyjęcie, iż kasacja dotyczy określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem żalącego się, spór nie dotyczy określenia podstawy wymiaru składek, a konkretnego stanu faktycznego, tj. naliczenia przez organ rentowy dodatkowych kwot pieniężnych, które nie mają nic wspólnego z podstawą wymiaru składek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie pozbawione jest usprawiedliwionych podstaw. Sprawa wysokości składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych została w wyniku postępowania sądowego załatwiona korzystnie dla Lasów Państwowych-Nadleśnictwo L. w L. Świadczy o tym pkt II wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 20 września 1995 r. [...] tej treści: "Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwalnia Lasy Państwowe-Nadleśnictwo L. od opłacenia składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od dnia 1 stycznia 1994 r.". Wyrok w tej części nie był zaskarżony przez Oddział ZUS, w związku z czym Sąd Apelacyjny nie miał podstawy do ustosunkowania się do tej części wyroku.

W tej sytuacji spór w sprawie przed Sądem Apelacyjnym dotyczył tylko żądania Oddziału ZUS uiszczenia różnicy między kwotą należnych, a zapłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w okresie od 1 stycznia 1992 r. do 31 maja 1994 r. z tytułu ubezpieczenia osób wykonujących umowy zwózki drewna na rzecz Nadleśnictwa w L. oraz wyrównania tym osobom kwoty zasiłków chorobowych i świadczeń rehabilitacyjnych, których wysokość - jak to trafnie wywiódł Sąd Wojewódzki w uzasadnieniu wyroku z 20 września 1995 r. [...] - zależy od wysokości należnych składek na ubezpieczenie społeczne z tym, iż Sąd ten uznał, że podstawę wymiaru składki dla wozaków wykonujących usługi transportowe własnym środkiem transportu (zaprzęgiem konnym) stanowi 50% ich wynagrodzenia, gdyż drugie 50% stanowi ekwiwalent za zużycie materiałów i użycie środka transportu. Dlatego tym wyrokiem Sąd Wojewódzki zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwolnił Lasy Państwowe - Nadleśnictwo L. z obowiązku dopłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego w kwocie 36.570.200 zł. Rozstrzygnięcia tego nie podzielił jednak Sąd Apelacyjny, czemu dał wyraz w sentencji wyroku, zmieniając ten wyrok w całości i oddalając odwołanie Lasów Państwowych.

Zgodnie z art. 393 § 1 pkt 5 KPC kasacja nie przysługuje w sprawach o określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Sąd Apelacyjny stwierdził, że wprawdzie spór w sprawie dotyczy również stosowania prawa przy obliczaniu podstawy wymiaru składek, to jednak pozostaje to "w zakresie" określenia podstawy wymiaru składek. Sąd Najwyższy podziela to stanowisko. W świetle stanu faktycznego sprawy niezrozumiały jest wywód żalącego się, że spór nie dotyczy podstawy wymiaru składek, a konkretnego stanu faktycznego, tj. naliczenia przez organ rentowy dodatkowych kwot pieniężnych, które nie mają nic wspólnego z podstawą wymiaru składek. Zarówno obciążenie Lasów Państwowych-Nadleśnictwo L. obowiązkiem uiszczenia kwoty stanowiącej różnicę między zapłaconymi a należnymi składkami na ubezpieczenie społeczne, jak i nakazanie uzupełnienia wypłaconych wozakom świadczeń z ubezpieczenia społecznego, przy uwzględnieniu pełnego wypłaconego im

wynagrodzenia, co pozostaje w związku z wysokością składek na ubezpieczenie społeczne, wyczerpuje dyspozycję art. 393 § 1 pkt 5 KPC. Dlatego mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił zażalenie. Sąd Apelacyjny zasadnie odrzucił kasację mając na uwadze powyższy przepis.

=====